

Oleh Konovalets, PhD Student
Lviv Polytechnic National University
Lviv, Ukraine

Marta Naychuk-Khrushch, PhD, Associate Professor
Lviv Polytechnic National University
Lviv, Ukraine

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-417-7-39>

**PECULIARITIES OF THE DEVELOPMENT
OF INTERNATIONAL COOPERATION
IN THE INNOVATIVE ACTIVITIES OF ENTERPRISES
IN THE CONDITIONS OF POST-WAR RECONSTRUCTION**

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ**

Міжнародне співробітництво в інноваційній діяльності являє собою спільну діяльність двох або більше країн, спрямовану на генерування, розробку та комерціалізацію інновацій. Воно базується на принципах рівності та взаємної вигоди, поваги до суверенітету та інтересів партнерів, відкритості та прозорості, концентрації на спільних пріоритетах, добровільності участі.

Основними формами та методами міжнародного співробітництва в інноваційній діяльності вважаються: спільні дослідницькі та дослідно-конструкторські роботи, обмін науково-технічною інформацією, ліцензування та передача технологій, створення спільних підприємств, міжнародні науково-технічні програми та проекти [1].

Перевагами такого співробітництва є доступ до ширшого кола ресурсів та знань, зниження ризиків та витрат, скорочення часу на розробку та впровадження інновацій, підвищення конкурентоспроможності на світовому ринку. Проте така форма міжнародної співпраці може нести за собою й можливість витоку технологій, культурні та мовні бар'єри, необхідність координації та узгодження дій партнерів. Тому треба ретельно прораховувати такі моменти, перш ніж заводити зв'язки з міжнародними партнерами.

Що ж стосується війни, як явища в економічному середовищі, то за інформацією міністерства фінансів, видатки на безпеку та оборону у 2023 році становили 2,6 трлн грн, або понад 40% від очікуваного ВВП країни. Це на понад трильйон гривень або на 72% більше, ніж у 2022 році. Вона має значний негативний вплив на міжнародне співробітництво, зокрема й в інноваційній діяльності [2].

Ось деякі з ключових проблем:

1. Руйнування інфраструктури:

Військові дії руйнують лабораторії, дослідницькі центри, заводи та інші цивільні об'єкти, необхідні для інновацій. Внаслідок бойових дій зруйновано багато наукових установ, університетів та інших об'єктів інноваційної інфраструктури. За підрахунками Київської школи економіки (KSE), яка від початку російського вторгнення веде облік економічних втрат України, станом на січень 2024 року загальна сума прямих збитків, завдана інфраструктурі України, зросла до 155 млрд доларів [3].

Це значно ускладнює ведення наукової та інноваційної діяльності в Україні і потребуватиме значних ресурсів та часу для відновлення. Проте з іншого боку – може стати хорошим плацдармом для вливання закордонних інвестицій і нової хвилі розвитку інноваційної діяльності всередині країни.

2. Втрата людського капіталу:

Вчені, інженери та інші фахівці з інноваційної сфери емігрують з країни, щоб уникнути небезпеки. Це призводить до відтоку мізків і втрати людського капіталу, необхідного для розвитку інновацій. За даними Управління Верховного комісара ООН з питань біженців (УВКБ ООН), на середину лютого 2024 року за кордонами України перебувало 6,479 млн біженців. Навчання та підготовка нових кадрів потребуватиме теж значних зусиль та часу [4].

3. Зменшення обсягів інвестицій:

Іноземні інвестори не ризикують вкладати кошти в країну, де йде війна. Це призводить до дефіциту фінансування для інноваційних проєктів. Відновлення довіри інвесторів потребуватиме гарантій безпеки та стабільності.

4. Порушення ланцюгів постачання:

Війна порушує ланцюжки постачання сировини, компонентів та готової продукції. Наприклад, під час блокування польськими фермерами кордону, Україна не отримала митних платежів на близько 8 мільярдів гривень, а загалом фінансові збитки бізнесу у зв'язку зі страйком у листопаді-грудні 2023 року і частково у січні

2024 року становлять понад 1,5 мільярда євро [5]. Це ускладнює та здорожує процес розробки та виробництва інновацій. Відновлення ланцюгів постачання потребуватиме налагодження нових партнерських відносин. Нижче в таблиці 1 наведено тенденцію основних макроекономічних показників до повномасштабного вторгнення і що з ними сталося у 2022 році.

Таблиця 1

Основні макроекономічні показники

Показники	2019	2020	2021	2022		
	Факт	Факт	Факт	Прогноз під бюджет	Очікуване Мінекономіки	Факт
Номинальний ВВП, млрд грн	3 977,2	4 222,0	5 450,8	5 368,7	4 727,6	4 926,8
ВВП реальний, темп зрост., %	3,2	-3,8	3,4	3,8	-32,0	-30,4
Темпи приросту споживчих цін, %, в порів. до поперед. року	4,1	5,0	10,0	6,2	29,3	26,6
Середньомісячна заробітна плата, грн	10 497	11 591	14 014	15 258	14 025	14 830
Зміна реальної заробітної плати*, %	9,8	7,4	10,5	4,4	-16,9	-12,0
Зміна експорту товарів та послуг, у % до попереднього року	7,4	-4,5	34,3	6,5	-29,8	-29,9
Зміна імпорту товарів та послуг, у % до попереднього року	7,8	-17,1	33,4	9,2	-9,9	-3,9
<i>Припущення прогнозу:</i> обмінний курс, гривень до долара США (середній)	25,8	27,0	27,3	28,7	32,3	32,3

Джерело: складено на основі [2]

Отже в умовах післявоєнної відбудови можна виділити основні особливості розвитку міжнародного співробітництва в інноваційній діяльності:

1. Відновлення інфраструктури та науково-технічного потенціалу:

Варто налагоджувати співпрацю з міжнародними організаціями та країнами-партнерами для відновлення зруйнованої інфраструктури, залучати інвестиції в модернізацію науково-дослідницької бази, створювати сприятливі умови для повернення науковців та фахівців.

2. Розвиток інноваційних кластерів:

Створення та підтримка інноваційних кластерів, що об'єднують наукові установи, бізнес та інші зацікавлені сторони: Сприяння розвитку спільних проєктів та досліджень між різними учасниками кластерів. Створення сприятливої екосистеми для розвитку інноваційних стартапів. Сприяння трансферу технологій з наукової сфери до реального сектору економіки.

3. Підтримка міжнародної наукової співпраці:

Участь у міжнародних наукових проєктах та програмах: Сприяння співпраці українських науковців з колегами з інших країн світу. Обмін досвідом та знаннями з актуальних проблем науки та технологій. Спільне використання наукової інфраструктури та ресурсів. Співпраця з такими організаціями, як ЮНЕСКО, Європейська Комісія, Світовий банк та інші, для отримання фінансової та технічної допомоги.

4. Розвиток людського капіталу:

Підготовка та перепідготовка кадрів для інноваційної економіки: Створення та впровадження нових освітніх програм, що відповідають потребам інноваційної економіки. Заохочення молоді до вивчення STEM-дисциплін (наука, технології, інженерія та математика).

5. Захист інтелектуальної власності:

Забезпечення правового захисту інновацій та нових технологій. Боротьба з контрафактною продукцією та піратством. Створення стимулів для інноваційної діяльності.

6. Створення сприятливого інвестиційного клімату:

Створення та впровадження прозорості та чіткої регуляторної системи: Зменшення бюрократичних перешкод для ведення бізнесу. Створення сприятливих умов для залучення інвестицій в інноваційну діяльність. Забезпечення стабільності та передбачуваності економічної політики.

Міжнародне співробітництво в інноваційній діяльності є важливим фактором успішної післявоєнної відбудови України. Розвиток міжнародних партнерств дозволить Україні отримати доступ до передових технологій, знань та ресурсів, необхідних для

модернізації економіки на післявоєнному етапі та підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку.

Література:

1. Гетьманчук В.М. Міжнародне економічне співробітництво. *Навчальний посібник*. 2023. С. 456.
2. Міністерство фінансів України. 2023. URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/>
3. Київська школа економіки. 2023. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zbitki-naneseni-infrastrukturi-ukrayini-v-hodi-viyni-skladayut-mayzhe-63-mlrd/>
4. BBC News. Україна. 2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cv28871qdv8o>
5. Landlord. 2024. URL: <https://landlord.ua/news/strajky-na-kordoni-pryzvely-do-transportnyh-vytrat-kompanij-z-ukrayiny-yeba/>